

Duurzaam beheer van vlakglas in de bouw

Versie 15 oktober 2013

Opzet

Vlaanderen heeft sinds enkele jaren op beleidsniveau de omslag gemaakt van een afvalbeleid naar een Duurzaam Materialenbeleid. De beleidsambitie is daarmee verschoven van het streven naar milieuhygiënische afvalverwerking naar de wil tot het bereiken van een duurzaam materialenbeheer over de hele levenscyclus: van ontginning over productie en gebruik tot en met de einde-levensfase. Door zijn materiaalintensiteit en de mogelijkheid om gerecycleerd materiaal in te zetten speelt de bouwsector een cruciale rol in de realisatie van de beleidsambities. De focus op duurzaam materialenbeheer in de bouwsector heeft geleid tot een groeiende interesse in het beheer van vlakglas.

Vlakglas is alom tegenwoordig in de bouw. Aan de buitenkant bepalen ramen het uitzicht, de lichtinval, de geluidsisolatie en energie-efficiëntie van gebouwen. Aan de binnenkant zorgen glazen binnenmuren en deuren voor afgescheiden ruimtes zonder het zicht en de lichtinval te verstoren. Bouwtoepassingen bevatten ondermeer brandwerende beglazing, veiligheidsglas, gecoat glas met spiegelende werking, ... Door de verbetering van eigenschappen zoals isolatiewaarde en de veelzijdigheid van coatings groeit het belang van glas. Nieuwe gebouwen hebben steeds grotere glaspartijen. Renovatie van oude gebouwen met vervanging van enkel glas door dubbel glas komt steeds vaker voor. De hoeveelheid vlakglas gebruikt in gebouwen stijgt dan ook gestaag.

Hoewel vlakglas in de gebruiksfase een belangrijke rol speelt voor de isolatie van gebouwen zijn de milieueffecten niet in alle levensfasen zo positief. De productie van vlakglas vereist de ontginning van primaire grondstoffen en is energie intensief waardoor broeikasgassen en andere vervuilende emissies ontstaan. Ook de duurzame inzet van het glas in de einde levensfase verdient de nodige aandacht. Glas kan immers volledig gerecycleerd worden op voorwaarde dat het selectief ingezameld wordt.

Op vraag van OVAM bestudeert het Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer (SuMMA) het huidig beheer van vlakglas in de bouw. Wat zijn de knelpunten voor een meer duurzaam materialenbeheer? Hoe kunnen beleidsmakers en stakeholders daarop inspelen? Het doel van deze studie is informatie verzamelen, interpreteren en verspreiden als bijdrage aan het beleid en de samenwerking binnen de sector.

Het volgend hoofdstuk verduidelijkt de scope van de studie. Hoofdstuk 3 beschrijft het groeiend belang van duurzaamheid in materialenbeleid en regelgeving. De volgende hoofdstukken beschrijven de levenscyclus, de hoeveelheden en de milieu-effecten van vlakglas. In Hoofdstuk 7 komt de vlakglasmarkt aan bod waarna de relationele aspecten van de actoren in het Vlaamse speelveld onder de loep worden gehouden. Het laatste hoofdstuk gaat in op de uitdagingen voor het beleid en de mogelijke pistes die beleidsmakers en stakeholders kunnen nemen om duurzaam beheer in de vlakglasstroom te versterken.

Scope en reikwijdte

Dit hoofdstuk lijnt de scope van het rapport af:

- Gezien dit rapport naar toepassing van vlakglas in de bouw kijkt worden andere toepassingen zoals autoruiten, afdekplaten van zonnepanelen en verpakkingsglas principieel niet meegenomen. De afperking van de scope is echter niet eenduidig. Bij recyclage gaat er bijvoorbeeld vlakglas naar verpakkingsglas waardoor dit type glas toch besproken moet worden.
- In lijn met de taakstelling richten we ons vooral op de stromen en actoren relevant voor Vlaanderen. Europa fungeert echter ook voor vlakglas en vlakglasscherven als een eengemaakte markt. Gezien producten en materialen over de landsgrenzen heen gaan is de aflijning van de Vlaamse markt niet steeds even vanzelfsprekend.
- Gezien er in Vlaanderen en Nederland al vlakglas ingezameld en gerecycleerd wordt maakt de studie gebruik van kostenreferenties uit literatuur en interviews. Om al te veel bijkomende aannames te vermijden wordt geen gedetailleerde kosten-baten raming van inzameling en recyclage gemaakt. Bovendien lijkt een dergelijke gedetailleerde analyse niet aan de orde in een competitieve markt.
- Efficiënte inzameling van gebruikt vlakglas vereist een logistieke optimalisering. Het uitwerken van een optimalisatiemodel voor inzamelpunten en logistieke stromen zou niet alleen een enorme hoeveelheid parameters vereisen, maar ook de samenwerking van alle spelers op de markt. Een dergelijke oefening lijkt momenteel niet aan de orde.
- Deze studie is gericht op beleid en beheer en samenwerking tussen stakeholders. Technologische ontwikkelingen voor productie en recyclage worden niet nagegaan.
- Verschillende doorbraken voor duurzaam materialenbeheer zijn gerealiseerd door de invoering van nieuwe business modellen waarbij de nadruk meer op diensten ligt in plaats van op producten. Onderzoek rond nieuwe business modellen en product-dienst combinaties valt echter buiten de scope van de studie.
- Om de milieu-impact in kaart te brengen maakt de studie gebruik van bestaande Life Cycle Assessment (LCA) studies. Er worden geen nieuwe onderzoeksresultaten gebruikt.

Indien blijkt dat meer informatie of begeleiding relevant is buiten de scope van deze studie kan het onderzoek uitgebreid worden. Zo denken we aan samenwerking met Plan C (www.plan-C.eu) voor een seminarie over nieuwe business-modellen. Voor een logistiek optimalisatiemodel zou samengewerkt kunnen worden met het steunpunt Goederen- en Personenvervoer (www.steunpuntmobilo.be).

Zelf zijn we als Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer (SuMMA) ook vragende partij voor het uitvoeren van een nieuwe LCA in verband met de inzameling en recyclage van vlakglas in Vlaanderen. Een dergelijke studie kan echter pas starten als er een duidelijke wil tot intensieve samenwerking is vanuit één of meerdere partners van de betrokken sector.

Overleg en samenwerking tussen stakeholders zijn essentiële factoren om de transitie naar duurzaam materialenbeheer te realiseren. Door het faciliteren van het overleg in deze sector hopen we als SuMMA bij te dragen tot concrete realisaties. Het faciliteren van het Multi-Actor-Overleg stopt

dan ook niet bij het publiceren van deze studie. SuMMa blijft ook op langere termijn beschikbaar om overleg te faciliteren.

Timing

Eind oktober 2013 wordt een eerste versie van de studie aan alle stakeholders bezorgd. De feedback van de stakeholders zal verwerkt worden zodat het rapport afgesloten kan worden tegen eind 2013.